

บทที่ 3

การดำเนินงานตามโครงการสถานีสาธิตและถ่ายทอดการเกษตร ป่าไม้และสิ่งแวดลอม

3.1 ประวัติความเป็นมาของโครงการฯ

ประวัติความเป็นมาของโครงการสถานีสาธิตและถ่ายทอดการเกษตร ป่าไม้ และสิ่งแวดลอม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลเปียงหลวง อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่

โครงการสถานีสาธิตและถ่ายทอดการเกษตร ป่าไม้ และสิ่งแวดลอม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลเปียงหลวง อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพป่าต้นน้ำธาร ครอบคลุมพื้นที่เป้าหมาย 19,375 ไร่ ภายใต้ความรับผิดชอบของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 16 กลุ่มประสานงานโครงการพระราชดำริ จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้ร่วมกันดำเนินงานเพื่อสนองแนวพระราชดำริในการที่จะอนุรักษ์ฟื้นฟูสภาพป่าไม้ สัตว์ป่า เพื่อความสมดุลของระบบนิเวศและพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของราษฎรในพื้นที่ อีกทั้งเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศสำหรับประชาชนในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดใกล้เคียง (โยธิน จันทวี, 2548)

เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2543 สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ พร้อมด้วยสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชสยามกุฎราชกุมารเสด็จฯ เยี่ยมราษฎรบ้านแพกแซม หมู่ที่ 6 ตำบลเปียงหลวง อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีข้าราชการชั้นผู้ใหญ่จากหลายหน่วยงานร่วมถวายการต้อนรับและถวายรายงานความเป็นมาของพื้นที่ ทำให้ทราบถึงความสำคัญว่าพื้นที่บริเวณนี้เป็นแหล่งต้นน้ำลำธารที่สำคัญไหลไปลงสู่แม่น้ำแตง แต่สภาพป่าไม้กลับถูกบุกรุกทำลายใช้เป็นที่ทำกินและมีแนวโน้มว่าจะถูกแผ้วถางไปเรื่อย ๆ นอกจากนั้นยังเป็นพื้นที่ล่อแหลมต่อปัญหาหาเสพติดอันส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถได้ทรงมีพระราชดำริแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้พัฒนาความเป็นอยู่และบรรเทาความเดือดร้อนของราษฎรในพื้นที่และหมู่บ้านใกล้เคียง 3 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านแพกแซม บ้านหินแตงและบ้านนาอ่อนในลักษณะค่อยเป็นค่อยไป โดยไม่ให้ราษฎรเดือดร้อนเพื่อให้ราษฎรเป็นผู้ชำนาญการด้านป่าไม้ การเกษตรและปศุสัตว์รวมทั้งอนุรักษ์สภาพป่าและสภาพแวดล้อมให้คืนสู่สภาพป่าสมบูรณ์ดังเดิม เพื่อเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารสำหรับใช้อุปโภค

และการเกษตร โดยทรงให้จัดตั้งสถานีสาธิตและถ่ายทอดการเกษตร ป่าไม้ สิ่งแวดล้อมขึ้น บริเวณสวนมันอะลู ทรงพระราชทานแนวพระราชดำริด้านป่าไม้ คือให้ทดลองปลูกไม้ใช้สอย ในลักษณะที่เรียกว่า Forest Farm คือการปลูก การตัด ใช้ประโยชน์และให้ปลูกทดแทนทันที อย่างคววจร ทรงให้มีการจ้างราษฎรเป็นแรงงานในการปลูก และฟื้นฟูสภาพป่าโดยใช้พันธุ์ไม้ เป็นประโยชน์ต่อพื้นที่ เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการป้องกันรักษาป่าร่วมกับชุมชน ตลอดจน จัดให้มีการศึกษาวิจัยด้านป่าไม้เป็นแนวพระราชดำริที่พระราชทานในเบื้องต้น

ต่อมาเมื่อวันที่ 18 มกราคม พ.ศ. 2544 สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ พร้อมด้วยพระสมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าหญิงจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี ได้เสด็จพระราชดำเนินทรงเยี่ยมโครงการสถานีสาธิตและถ่ายทอดการเกษตร ป่าไม้ และสิ่งแวดล้อม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลเปียงหลวง อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นครั้งที่สองในการนี้ได้ทรงมีพระราชดำริเกี่ยวกับป่าไม้เพิ่มเติม ได้แก่ “หากปลูกป่าให้มากขึ้น น้ำคงจะมีมากขึ้น” และ “ไม้สนที่ปลูกสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการก่อสร้างบ้านเรือน (Cottage) เหมือนชนบทในประเทศสวีเดนได้ (โยธิน จันทวิ, 2548 อ้างแล้ว)

ภาพ 3.1 พื้นที่โครงการสถานีสาธิตฯ

3.2 พื้นที่ดำเนินการ

โครงการสถานีสาธิตและถ่ายทอดการเกษตร ป่าไม้ และสิ่งแวดล้อม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลเปียงหลวง อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าเชียงดาว ในท้องที่บ้านแปกแฉม บ้านหินแฉว ตำบลเปียงหลวง อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ สภาพพื้นที่เป็นภูเขาสูง อยู่ในเขตต้นน้ำชั้น 1 A และจำแนกอยู่ในป่าพื้นที่อนุรักษ์โซน C อยู่ในระดับความสูงจากน้ำทะเลปานกลางประมาณ 1,200 เมตร ถึง 1,500 เมตร โดยบริเวณที่สร้างถ้ำเก็บน้ำจะเป็นจุดที่มีระดับความสูง 1,300 เมตร จากระดับน้ำทะเล พื้นที่โครงการฯ ทั้งหมดมีจำนวน 19,375 ไร่ จำแนกการใช้ประโยชน์พื้นที่ออกได้ดังนี้

1. พื้นที่สถานีสาธิต	1,040 ไร่
2. ที่อยู่อาศัยและที่ทำกิน	6,335 ไร่
3. ที่ป่าเพื่อใช้สอยเพื่อปลูกไม้ใช้ประโยชน์	4,000 ไร่
4. ที่ป่าอนุรักษ์เพื่อเป็นแหล่งต้นน้ำ	8,000 ไร่

3.3 วัตถุประสงค์ในการดำเนินงาน

3.3.1 เพื่อส่งเสริมอาชีพและเพิ่มศักยภาพด้านการเกษตรให้เพียงพอต่อการดำรงชีพของราษฎร

3.3.2 เพื่อจัดหาและปรับปรุงแหล่งน้ำสำหรับอุปโภค-บริโภคและการเกษตรอย่างพอเพียง

3.3.3 เพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพป่าต้นน้ำ สร้างความชุ่มชื้นให้ครอบคลุมพื้นที่เป้าหมาย

3.3.4 เพื่อจัดระเบียบชุมชนและพัฒนาคุณภาพชีวิต เพิ่มศักยภาพเรื่องความพอเพียงของราษฎรให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างไม่เดือดร้อน อีกทั้งปลูกจิตสำนึกให้รักความเป็นไทย (ข้อมูลสนาม, 2551)

3.4 โครงการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3.4.1 ป่าไม้ ในพื้นที่โครงการฯ ก่อนที่จะได้เข้ามาดำเนินการในระยะแรกพบว่าสภาพป่าได้ถูกบุกรุกทำลายจากการทำไร่หมุนเวียนไปเป็นจำนวนมาก เพราะในอดีตที่ผ่านมาชาวเขา

บนพื้นที่สูงได้มีการถูกรุกทำลายป่าเพื่อทำไร่ฝิ่นหรือพืชเสพติด เป็นการทำให้แบบเลื่อนลอยเพราะ ฝิ่นเป็นพืชเศรษฐกิจทำรายได้ให้แก่ครอบครัวมาก สามารถกำหนดราคาของฝิ่นได้เอง มีการบุก รุกขยายพื้นที่ทำให้ป่าไม้ลดลงอย่างรวดเร็ว ประกอบกับได้มีการลักลอบล่าสัตว์ป่าอย่างไม่ คำนึงถึงความสมดุลของระบบนิเวศ ดังนั้นทางโครงการสถานีสาคิตฯ

ในเมื่อป่าไม้ลดลง สิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ก็ได้รับผลกระทบเช่นเดียวกัน เช่น ดินเสื่อมจากได้มีการ ใช้อย่างเดียวไม่มีการบำรุงดิน น้ำในลำห้วย ลำธารแห้ง ระบบนิเวศถูกทำลายอย่างต่อเนื่อง

จากผลกระทบดังกล่าวซึ่งเกิดจากพฤติกรรมของมนุษย์ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่โครงการ สถานีสาคิตฯ ได้เห็นความสำคัญของป่าต้นน้ำ ป่าไม้ สภาพแวดล้อมของธรรมชาติจึงได้มีการ ส่งเสริมปลูกต้นไม้ เพื่อฟื้นฟูสภาพป่าต้นน้ำลำธาร ปลูกป่าไม้ 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง ตลอดจนการจัดทำฝายต้นน้ำลำธารแบบผสมผสานบริเวณลำห้วยต่างๆ ในพื้นที่โครงการฯ เพื่อ การกักตะกอน กักเก็บน้ำและเป็นการกระจายความชุ่มชื้นไปสู่ป่าธรรมชาติ การดำเนินกิจกรรม ดังที่กล่าวมาแล้วนั้น เป็นการสร้างให้เกิดความสมดุลของระบบนิเวศนั่นเอง ซึ่งต้องใช้ระยะเวลา พอสมควรในการที่จะฟื้นฟูป่าไม้ให้คืนกลับสู่สภาพดั้งเดิม (โครงการสถานีสาคิตฯ, 2549)

การฟื้นฟูป่าต้นน้ำลำธารที่เป็นสิ่งสำคัญ อันเป็นแหล่งต้นน้ำแม่แตง ลำน้ำที่สำคัญใน พื้นที่โครงการฯ ห้วยหกหลวง ห้วยนายาว ห้วยสามหมื่น ห้วยนาอ่อน และห้วยหกน้อย โดยเฉพาะห้วยนายาว ทางด้านทิศตะวันตกของพื้นที่โครงการฯ และห้วยหกหลวง ทางด้านทิศ ตะวันออกของพื้นที่โครงการฯ เป็นลำน้ำที่มีน้ำไหลตลอดปี และเป็นแหล่งต้นน้ำของน้ำแม่แตง ทางด้านทิศใต้ของพื้นที่โครงการฯ

3.5 การดำเนินงานโครงการสถานีสาคิตฯ

ทางโครงการสถานีสาคิตและถ่ายทอดการเกษตร ป่าไม้ และสิ่งแวดล้อม อัน เนื่องมาจากพระราชดำริฯ ในการแก้ไขปัญหาความยากจนที่เป็นปัญหาพื้นฐานทั่วไปของชาวเขา เผ่าลีซอ ให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ได้มีแนวคิดจากรากฐานอาชีพเดิมของชาวเขาเหล่านี้คือ การทำการเกษตรบนพื้นที่สูง เพราะการเกษตรเป็นเรื่องที่สำคัญต่อการดำรงชีพ มนุษย์เราจะอยู่ ได้ด้วยปัจจัยสี่ แต่อาหารบริโภคเป็นสิ่งที่สำคัญมากที่สุด จึงได้นำเอาภาคการเกษตรลงสู่ชาวเขาเผ่า ลีซอ โดยมีการจัดสร้างเตรียมพื้นที่เพื่อทำการเกษตร ซึ่งมีการจ้างแรงงานจากกลุ่มคนเหล่านี้เข้า ทำงาน ในขณะเดียวกันได้มีการนำเอาความรู้เทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้าไปส่งเสริมพัฒนาให้เกิดการ เรียนรู้จากประสบการณ์จริงในการทำงาน ในขณะเดียวกันคนเหล่านี้ก็มีรายได้ค่าจ้างจากการ

ทำงานด้วย รูปแบบของการใช้ที่ดินได้มีการปรับเปลี่ยนพัฒนาไปตามความรู้ความสามารถที่ทางโครงการสถานีสาธิตฯ ได้สอดแทรกตามหน้าที่การงานที่ได้มีการจ้างงาน

เรื่องการเกษตร ทางโครงการสถานีสาธิตฯ ได้จัดเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ด้านการเกษตร มาเป็นที่ปรึกษาในการปลูกพืชผักต่างๆ ดอกไม้ ตลอดจนด้านการปศุสัตว์ ให้กับคนงานชาวเขาเผ่าลีซอที่ได้เข้าไปรับจ้างทำงาน เพื่อเป็นการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีให้ได้รู้ได้เข้าใจเพื่อนำไปสู่การนำไปปฏิบัติในการประกอบอาชีพในที่ดินของตนเอง

การให้ความรู้แก่ชาวเขาเผ่าลีซอในการทำการเกษตร จะเป็นไปด้วยความลำบาก เนื่องจากการสื่อสาร การรับรู้ และความเข้าใจ จึงต้องมีการสาธิตลงมือฝึกปฏิบัติกันอย่างจริงจังให้เกิดประสบการณ์ ตั้งแต่การเตรียมพื้นที่ การเตรียมดิน การปลูก การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยว ให้ครบวงจรและขั้นตอนของการปฏิบัติ

ชาวเขาเผ่าลีซอที่ได้เข้าไปรับจ้างทำงานในโครงการสถานีสาธิตฯ ต่างก็ได้รับความรู้ความเข้าใจ ประสบการณ์จากการรับจ้างทำงานด้านการเกษตรพร้อมกับได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสม สามารถดำรงตนอยู่ในสภาพของชุมชนได้อย่างไม่ลำบาก ความรู้ที่ได้รับสามารถนำไปประกอบอาชีพ/ทำต่อในที่ดินของตนเอง ซึ่งได้รับการสนับสนุนพันธุ์พืชผัก ไม้ดอก ไม้ประดับและสัตว์เลี้ยงด้วย ส่วนการได้รับค่าตอบแทนจากการทำงานทำให้ลดแรงกดดันในเรื่องปัญหาด้านค่าใช้จ่ายในครอบครัว มีเงินที่สามารถนำไปซื้ออาหารมาบริโภคอย่างเพียงพอกับความต้องการของร่างกายของคนในครอบครัว

ผลของการถ่ายทอดการเกษตร ชาวเขาเผ่าลีซอได้รับความรู้ความเข้าใจ มีประสบการณ์ในการทำงาน มีการยอมรับในการส่งเสริมพัฒนาให้มีการนำพืชผัก ไม้ดอก ไม้ประดับและสัตว์เลี้ยง ไปทำการปลูกและเลี้ยงในที่ดินของตนเอง ตลอดจนการทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยชีวภาพจากมูลสัตว์เลี้ยง สามารถสร้างอาหารและรายได้ให้แก่ครอบครัวได้เป็นอย่างดี

ผลผลิตจากโครงการสถานีสาธิตฯ ซึ่งได้มีการผลิตออกสู่ตลาดเป็นจำนวนมากทั้งตลาดในจังหวัดเชียงใหม่ และกรุงเทพมหานคร ซึ่งตลาดมีความต้องการในระดับสูง เพราะผลผลิตที่เป็นพืชผักก็จะเป็นพืชผักที่ปลอดภัยปราศจากสารพิษ ในส่วนของชาวเขาเผ่าลีซอที่ได้นำพันธุ์พืชไปปลูกในที่ดินของตนเอง เมื่อผลผลิตออกมาก็นำมาขายให้กับทางโครงการสถานีสาธิตฯ โดยให้ราคาที่ยุติธรรม เพราะถือว่าเป็นการส่งเสริมให้มีการเพาะปลูกและสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัวของคนเหล่านั้นด้วย

ส่วนด้านการปศุสัตว์ได้มีการมอบพันธุ์สัตว์เลี้ยง เช่น หมู ไก่ เป็ด โดยมีเจ้าหน้าที่ได้มีการตกลงกันไว้ โดยนำสัตว์เลี้ยงเหล่านี้ไปเป็นแม่พันธุ์เพื่อทำการขยายจำนวนสมาชิกให้เพิ่มขึ้นเท่านั้น เมื่อมีจำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้นให้คืนแม่พันธุ์เพื่อจะได้มอบหมายให้คนอื่นรับไปทำเป็น

แม่พันธุ์ต่อการเลี้ยงสัตว์เพื่อการบริโภคและการทำพิธีกรรมเช่นไหว้ต่าง ๆ ส่วนแพะกับแกะอยู่ในระหว่างการทดลองเลี้ยงและขยายพันธุ์ในโครงการฯ ได้มีหลายครอบครัวที่ได้สัตว์เลี้ยงที่เป็นแม่พันธุ์ไปเลี้ยงเพื่อขยายจำนวนสมาชิกเพื่อการบริโภค

การเข้าไปทำงานในโครงการสถานีสาธิตฯ เกษตรกรชาวเขา ได้รับการแนะนำและให้ความรู้ นำเอาเทคโนโลยีที่เข้ามาประยุกต์ในการจัดการด้านการเกษตรและเลี้ยงสัตว์ เช่น การทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยชีวภาพ การปลูกพืชปลอดสารพิษ การใช้ยาฆ่าแมลงโดยใช้สมุนไพรในพื้นที่ตลอดจนการเลี้ยงสัตว์ที่มีการเลี้ยงแบบใหม่ที่ทันสมัย ชาวเขาเหล่านี้สามารถรับเอาความรู้ไปประกอบอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัว พืชผักที่ปลูกอยู่ในโครงการสถานีสาธิตฯ อย่างต่อเนื่องตลอดปี เช่น กะหล่ำหลายพันธุ์ ผักกาดเขียว ผักกาดขาว คะน้า โสมดังกฤษ พัก มะเขือเทศ มะละกอ และพืชผักอื่น ๆ อีกมากมาย ตลอดไม้ดอกไม้ประดับ กล้วย ไม้และการเลี้ยงสัตว์

การทำงานของชาวเขาเผ่าลีซอในโครงการสถานีสาธิตฯ จะมีเจ้าหน้าที่ของโครงการฯ รับผิดชอบหรือเป็นหัวหน้างานแต่ละประเภท จะมีคนงาน เช่น แปลงผัก มีคนงานประจำ จำนวน 40 คน และต้องมีผู้มีความรู้ความสามารถหรือความชำนาญในเรื่องของผักเป็นหัวหน้ากลุ่ม งานอื่น ๆ ก็เช่นเดียวกัน จำนวนของคนงานขึ้นอยู่กับปริมาณงานแต่ละประเภทจะมีแปลงผักสวนครัว แปลงดอกไม้ แปลงกล้วยไม้ บางกลุ่มเป็นคนงานสำหรับเก็บพืชผักตัดแต่ง บรรจุหีบห่อเพื่อนำส่งตลาด และมีการจัดคนงานไปดูแลเลี้ยงสัตว์ เช่น แกะ แพะ หมู ไก่ และอื่น ๆ และคนงานอีกส่วนหนึ่งไปดูแลเกี่ยวกับหญ้าแฝกและพันธุ์ไม้ยืนต้น เช่น พลับ ท้อ กาแฟ มะคาเดเมีย สุกโชค และอื่น ๆ ด้วย การจัดสรรคนงานทำงานในโครงการสถานีสาธิต จำนวนคนงานไม่แน่นอน ถ้าเป็นฤดูปลูกข้าวหรือข้าวโพดของชาวเขา คนงานเหล่านี้ก็จะลดลงเพราะคนเหล่านั้นไปทำการปลูกพืชของตนเอง แต่อย่างไรก็ดีเจ้าหน้าที่ของโครงการสถานีสาธิตฯ ก็ได้ปรับเปลี่ยนคนงานเพื่อรองรับงานแต่ละประเภทว่ามีจำนวนมากน้อยเท่าใด เป็นการหมุนเวียนให้เกิดการเรียนรู้และมีประสบการณ์ในการทำงานของแต่ละคนด้วย

การดำเนินงานของโครงการสถานีสาธิตฯ นับได้ว่าเป็นการสร้างแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรของชาวเขาเผ่าลีซอ เป็นแหล่งสร้างงาน สร้างรายได้ เมื่อคนเหล่านี้มีงานทำ มีรายได้ก็จะไม่ปฎิกรุทำลาหยป่า หันหน้าเข้ามารับจ้างทำงานในโครงการสถานีสาธิตฯ ที่ได้รับความรู้และมีรายได้ที่แน่นอน การส่งเสริมให้มีงานทำและมีรายได้เพิ่มมีอย่างต่อเนื่องของโครงการฯ

3.6 โครงการฟื้นฟูและอนุรักษ์ป่าไม้

การจัดการด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในโครงการสถานีสาธิตฯ ด้านป่าไม้ โดยมีการส่งเสริมการปลูกป่าและการปลูกป่าทดแทน การดำเนินการปลูกป่า ทางสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ 16 ได้มีงบประมาณส่วนหนึ่งในการส่งเสริมการปลูกป่า โดยจ้างแรงงานในพื้นที่ที่เป็นชาวเขาเผ่าลีซอ พื้นที่ป่าที่รับผิดชอบของสำนักฯ มีจำนวนพื้นที่กว้างขวาง การดูแลรักษาไม่ทั่วถึง การปลูกป่าหรือการปลูกทดแทนก็เช่นเดียวกัน มีการแบ่งพื้นที่เป็นโซน แต่ละโซนมีการดูแลรักษา เช่น ป่ายอดเขา ป่าสันเขา บางพื้นที่ได้มีหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เช่น การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคได้เข้าไปรับเป็นเจ้าภาพในการปลูกป่าด้วย

การจ้างชาวบ้านหรือชาวเขาเผ่าลีซอปลูกป่า เป็นการจ้างรายวัน การดูแลป่า การทำแนวกันไฟ การป้องกันไฟป่าในฤดูแล้ง จะใช้กำลังคนจำนวนมากให้เข้าเป็นลูกจ้างของสำนักบริหารอนุรักษ์ 16 และของโครงการสถานีสาธิตฯ จำนวนคนขึ้นอยู่กับปริมาณและช่วงของเวลาที่แตกต่างกันออกไป แต่มีการจ้างอย่างต่อเนื่องเช่นเดียวกัน

พื้นที่ป่าอนุรักษ์ ป่าใช้สอย ป่าต้นน้ำ ในพื้นที่โครงการฯ มีสภาพป่าไม้ซึ่งค่อนข้างอุดมสมบูรณ์และพื้นที่ทำไร่หมุนเวียนของประชาชนท้องถิ่น ในพื้นที่ป่าไม้ซึ่งมีสภาพอุดมสมบูรณ์ ทางโครงการฯ มีการตรวจตราอย่างสม่ำเสมอเพื่อป้องกันการลักลอบตัดไม้ใหญ่ การต้นไม้ยืนต้นตายและโค่นล้มเมื่อมีลมพายุพัดแรง การลักลอบล่าสัตว์ป่า เพื่อนำไปบริโภคเพื่อการค้า การจัดทำแนวกันไฟในบริเวณพื้นที่ปลูกป่า และจุดที่ล่อแหลมต่อการเกิดไฟป่านอกจากนี้ ยังได้จัดฝึกอบรมหลักสูตรด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แก่ประชาชนท้องถิ่น เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ และตระหนักถึงคุณค่าความสำคัญของทรัพยากรป่าไม้และช่วยกันอนุรักษ์ให้คงอยู่ตลอดไป (โยธิน จันทวี, 2548)

ได้มีการฟื้นฟูพื้นที่ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช การปลูกป่า 3 อย่างมีประโยชน์ 4 อย่าง (โยธิน จันทวี, 2548 อ้างแล้ว)

1) ไม้ใช้สอยและเศรษฐกิจ เป็นชนิดไม้ที่ชุมชนนำไปใช้ในการปลูกสร้างบ้านเรือน โรงเรียน เครื่องเรือน คอกสัตว์ เครื่องมือในการเกษตร เช่น เกวียน คันไถ เสียม และมีด รวมทั้งที่ไม่สามารถนำมาทำเป็นเครื่องจักสาน กระบุง ตะกร้าเพื่อนำไปใช้ในครัวเรือน และเมื่อมีการพัฒนาการทางฝีมือก็สามารถจัดทำเป็นอุตสาหกรรมครัวเรือน นำไปจำหน่ายเป็นรายได้ของชุมชน ซึ่งเรียกว่าเป็นไม้เศรษฐกิจของชุมชน ได้แก่ มะขามป้า สารภี ซ้อ ใฝ่ไร่ ใฝ่ตง ใฝ่ซาง มะแฟน ลัก ประดู่ กาสามปึก จำปี จำปา ตุ่ม ทะโล้ หมี ยมหอม กฤษณา นางพญาเสือโคร่ง

ไถ่ กล้วย กระจับปี่ สมอไทย ตะคร้อ เลี้ยว บุนนาค ป๊อป ตะแบบ คอแลน รัง เต็ง แดง พลวง พะยอม ตะเคียน สักหลวง เป็นต้น

2) ไม้พื้เนื้อเปลือของชุมชน ชุมชนในชนบทต้องใช้ไม้พื้เพื่อการหุงต้มปรุงอาหาร สร้างความอบอุ่นในฤดูหนาว สุมควายตามคอก ไถ่ยุง เหลือบ รื่น ไร รวมทั้งไม้พื้ในการนึ่ง เมียง และการอบ ถนอมอาหาร ผลไม้บางชนิด ไม้พื้มีความจำเป็นที่สำคัญหากไม่มีการจัดการที่ดี ไม้ธรรมชาติที่มีอยู่จะไม่เพียงพอในการใช้ประโยชน์ ความอึดอัดขาดแคลนจะเกิดขึ้น ดังนั้น จะต้องมีการวางแผนการปลูกไม้โตเร็วขึ้นแทนก็จะทำให้ชุมชนมีไม้พื้ใช้ได้ อย่างเพียงพอ ได้แก่ ไม้หาด สะเดา เปล้าเลือด มะกอกเกลือ ไม้เต้าหลวง กระท้อน ขี้เหล็ก ดินเบ็ด ยมหอม ลำไยป่า มะขาม คงคำ มะเข่น สมอไทย ตะคร้อ ต้นเลี้ยว บุนนาค คอแลน แดง เต็ง รัง พลวง ดีหว้า มะขามป้อม แคน ผัดเห็ดด เมียง มะม่วงป่า มะแฟน กาสามปึก มันปลา นางพญา เสือโคร่ง มะมือ ลำไย รกฟ้า ลินจี

3) พืชอาหารหรือพืชกินได้ ชุมชนดั้งเดิมเก็บหาอาหารจากแหล่งธรรมชาติ ทั้งการไล่ล่าสัตว์ป่าเป็นอาหาร รวมทั้งพืชสมุนไพร อดีตแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์จึงเป็นแหล่งอาหารเสริมสร้างพลานามัย การปลูกไม้ที่สามารถให้หน่อ ใบ ดอก ผล ใช้เป็นอาหารได้ก็จะทำให้ชุมชน มีอาหารและสมุนไพร ในธรรมชาติเสริมสร้างสุขภาพให้มีกินมีใช้อย่างไม่ขาดแคลน ได้แก่ มะหาด ฮ้อสะพานควาย เปล้าเลือด บุก กลอย จี๊ว กระท้อน ขี้เหล็ก มะขาม มะเข่น สมอไทย ตะคร้อ เลี้ยว คอแลน ผักหวานป่า มะไฟ มะขามป้อม มะเดื่อ มะป็นดง เพกา แคน สะเดา เมียง มะม่วงป่า มะแฟน มะคำดีควาย กระจับปี่ ผักปุย่า มะเฟือง แคนหาง่าง ขนุน มะปราง มะหลอด มะเฒ่า ส้มป่อย

ประโยชน์ 4 ประการ จากการปลูกไม้ 3 อย่างคือ

1) ในสภาพปัจจุบันป่าไม้ลดลงเป็นจำนวนมาก ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างทั่วถึงและพอเพียง ดังนั้น เมื่อมีการปลูกไม้ที่มีความเหมาะสมมีคุณสมบัติที่ดี เพื่อการใช้สอยและสามารถนำมาใช้เสริมสร้างอาชีพได้ โดยมีการวางแผนอย่างมีส่วนร่วมและดูแลรักษา จะทำให้ชุมชนมีไม้ไว้ใช้สอยอย่างไม่ขาดแคลน และจะไม่สร้างผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ และหากมีการปลูกในปริมาณที่มากพอ ชุมชนก็สามารถนำมาเสริมสร้างอาชีพได้ ทำให้ชุมชนมีรายได้เสริม

2) ไม้พื้เป็นวัสดุพื้นฐานของชุมชน หากชุมชนไม่มีพื้ไว้สนับสนุนกิจกรรมครัวเรือน ชุมชนจะต้องเดือดร้อนและสิ้นเปลืองเงินทอง เพื่อการจัดการหาแก๊สหุงต้มหรือจะต้องเสียค่าใช้จ่ายเพื่อการจัดหาวัสดุเชื้อเพลิงประเภทอื่น ๆ

3) พืชอาหารและสมุนไพรรวมทั้งสัตว์และแมลง ที่ชุมชนสามารถเก็บหาได้จากธรรมชาติจะเป็นอาหารที่มีคุณค่าปลอดสารพิษ อันเป็นประโยชน์ต่อสุขภาพอนามัยของคนในชุมชนเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายอีกทั้งมีปริมาณเกินกว่าที่ต้องการแล้วยังสามารถใช้เป็นสินค้าเสริมสร้างรายได้ อีกทางหนึ่งด้วย

4) เมื่อมีการปลูกไม้เจริญเติบโตเป็นพื้นที่ขยายเพิ่มขึ้น และมีการปลูกเสริมคุณค่าป่าด้วยพันธุ์ไม้ชนิดต่างๆ ทำให้เกิดความหลากหลาย และเป็นการอนุรักษ์ดินและน้ำรวมทั้งก่อให้เกิดการอนุรักษ์พื้นที่ต้นน้ำลำธารอีกทั้งในโครงการฯ ยังได้ปลูกไม้ผลยืนต้นหลากหลายชนิด

3.7 โครงการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม

โครงการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม เนื่องจากสภาพแวดล้อมของพื้นที่ได้มีการสูญเสียไปมากจากการทำลายของมนุษย์และธรรมชาติด้วยกันเอง จำเป็นต้องมีการฟื้นฟูให้คืนสู่สภาพเดิมเพื่อรักษาสมดุลของสิ่งแวดล้อมไว้ ได้มีการปลูกป่าบริเวณต้นน้ำลำธาร ปลูกป่าใหม่ ปลูกป่าทดแทน มีการจัดทำฝายชะลอความชุ่มชื้น (ฝายแม้ว) ในบริเวณพื้นที่ลำห้วยต่าง ๆ จำนวน 170 แห่ง โดยใช้แรงงานของชาวเขาในพื้นที่โดยมีเงินงบประมาณสนับสนุนเป็นค่าจ้างตอบแทน หลังจากที่ได้มีสร้างฝายชะลอความชุ่มชื้น (ฝายแม้ว) แล้ว ได้มอบหมายให้ชาวเขาในพื้นที่ที่ได้รับประโยชน์ช่วยกันดูแลบำรุงรักษา

การฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมมีการดำเนินการนอกจากการปลูกป่าบริเวณต้นน้ำลำธาร ปลูกป่าใหม่ ปลูกป่าทดแทน การทำฝายชะลอความชุ่มชื้นแล้ว ยังได้มีการส่งเสริมให้รักษาสภาพแวดล้อมให้อยู่ในสภาพเดิมไม่มีการเข้าไปรบกวนหรือทำลาย มีการใช้น้ำอย่างประหยัดให้เกิดคุณค่ามหาศาล มีการอบรมในเรื่องของน้ำคือชีวิตเพื่อให้ทุกคนได้ตระหนักถึงคุณค่าของน้ำที่มีอยู่อย่างจำกัด มีการช่วยกันขุดลอกลำห้วยที่ตื้นเขิน ชาวบ้านจะมีความเป็นห่วงในเรื่องน้ำเกรงว่าจะไม่มีน้ำอุปโภคบริโภคและทำการเกษตร สิ่งนี้เองทำให้สามารถเข้าไปสร้างความรู้ความเข้าใจ ทัศนคติในการรักษา การใช้น้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุด จากการฟื้นฟูสิ่งที่ปรากฏให้เห็นได้ว่าในลำห้วยมีน้ำไหลตลอดปีและชาวบ้านสามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในด้านต่าง ๆ

3.8 โครงการกำหนดขอบเขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน

เพื่อต้องการหยุดยั้งการบุกรุกทำลายป่า ทำลายพื้นที่ป่าไม้ โครงการสถานีสาธิตฯ จึงได้ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ได้มีการกำหนดขอบเขตพื้นที่ทำกินให้เป็นหลักแหล่ง

พื้นที่สำหรับที่อยู่อาศัย ชาวเขาเผ่าลีซอบ้านแปกแซมได้มีการเข้ามาอยู่อาศัยตามบริเวณที่ลาดเชิงเขา มีการสร้างที่พักอาศัยอยู่รวมในพื้นที่เดียวกันจัดตั้งเป็นหมู่บ้านขึ้น การกำหนดขอบเขตของที่อยู่อาศัยได้มีการบริหารจัดการในหมู่ของพวกเดียวกัน โดยมีผู้ใหญ่ที่คนให้ความเคารพนับถือเป็นผู้จัดการ ที่ดิน ไม่มีเอกสารสิทธิ์ใด ๆ ทั้งสิ้น มีการอยู่กันแบบสืบช่วงของวงศ์ตระกูลเป็นมรดกตกทอดสืบเนื่อง

พื้นที่สำหรับทำการเกษตรได้มีการมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ได้ร่วมกันพิจารณาถึงปัญหาการบุกรุกทำลายป่าต้นน้ำ จึงได้มีมติทำการจัดสรรที่ทำกินให้กับชาวเขาเผ่าลีซอให้มีที่ทำกินเป็นหลักแหล่ง โดยนำพื้นที่ว่างเปล่าจำนวนหนึ่งมา จัดสรรให้ทำกิน โดยมีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการได้รับการจัดสรร คือ

ก. เป็นครอบครัวของชาวเขาเผ่าลีซอที่มีถิ่นที่อยู่ในหมู่บ้านแปกแซม หมู่ที่ 6 ตำบลเปียงหลวง อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ มีสถานภาพทางทะเบียนราษฎร และ

ข. เป็นครอบครัวของชาวเขาเผ่าลีซอที่มีถิ่นที่อยู่ในหมู่บ้านแปกแซม หมู่ที่ 6 ตำบลเปียงหลวง อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ มานานสามารถพิสูจน์ทราบได้ แต่ไม่มีสถานภาพทางทะเบียนราษฎร

การจัดสรรที่ดินทำกินได้มีการแบ่งพื้นที่ดินแปลงละ 4 ไร่ จัดสรรให้ทุกครัวเรือนโดยใช้วิธีการจับสลาก ส่วนการถือครองหรือกรรมสิทธิ์ในที่ดินนั้น ไม่สามารถเป็นกรรมสิทธิ์ในที่ดินที่รับจัดสรร แต่สามารถทำกินตลอดชั่วลูกหลานของครอบครัวได้ คณะกรรมการดำเนินการประกอบด้วยฝ่ายป่าไม้ ที่ดินอำเภอ ฝ่ายปกครอง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และฝ่ายโครงการสถานีสาธิตฯ เมื่อได้รับการจัดสรรที่ดินทำกินของแต่ละครัวเรือน มีการใช้ที่ดินโดยชาวบ้านช่วยกันผันน้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติตามลำห้วยข้างเคียงเข้าสู่พื้นที่ไร่ บางส่วนที่อยู่ห่างไกลออกไปจะไม่ได้ใช้ประโยชน์จากการผันน้ำดังกล่าว คงอาศัยการเพาะปลูกใช้น้ำฝนในฤดูฝนเท่านั้น แต่ทางกรมชลประทาน ก็ได้เข้าไปให้ความช่วยเหลือด้านน้ำอุปโภคบริโภคตลอดจนน้ำเพื่อการเกษตร แต่การดำเนินงานเป็นไปด้วยความยากลำบาก เพราะแหล่งน้ำอยู่ไกลจากพื้นที่ทำการเกษตร และต้องได้รับความร่วมมือจากชาวเขาเหล่านี้ด้วย

ส่วนการใช้ประโยชน์จากที่ดินที่ได้รับจัดสรร บางส่วนที่เข้าไปทำการเพาะปลูกพืชผักหรือผลไม้ในส่วนที่ได้รับการนำน้ำเข้าถึงพื้นที่ ส่วนที่ไม่สามารถนำน้ำเข้าไปถึงพื้นที่ได้ก็จะมี

การปล่อยทิ้งไว้หรือนำไปเป็นที่เลี้ยงสัตว์ เช่น วัว ควาย ของชาวบ้านอื่นที่ได้มีการนำมาปล่อยเลี้ยงไว้ เมื่อไม่สามารถทำประโยชน์จากที่ดินที่ได้รับการจัดสรรได้ก็จะเข้าไปรับจ้างทำงานในโครงการสถานีสาธิตฯ เพื่อสร้างรายได้ให้กับครอบครัว

3.9 ความร่วมมือระหว่างโครงการฯกับชุมชนร่วมแก้ไขปัญหาของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทางโครงการฯได้มีกิจกรรมที่จะเข้าสู่ชุมชน โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ การถูกทำลายหรือสิ่งเกิดจากภัยพิบัติต่าง ๆ ได้มีการนำวิเคราะห์หาสาเหตุเพื่อนำไปสู่การจัดการที่ถูกต้อง จึงได้มีการประชุมร่วมและมีการจัดการโดยแบ่งภาระหน้าที่ให้กับเจ้าหน้าที่และประชาชนในพื้นที่ให้เข้ามารับผิดชอบ มีทั้งการส่งเสริมและแก้ไขปัญหา การส่งเสริม จะทำการส่งเสริมทั้งด้านการเกษตรอย่างถูกต้องหลักการของการเกษตรและให้มีการสาธิตการนำเอาเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนร่วมช่วยในการผลิต เช่น การทำปุ๋ยหมัก การใช้ยาฆ่าแมลง การปลูกพืชปลอดสารพิษ ให้เกิดประโยชน์ต่อการบริโภคและเป็นความต้องการของตลาด ส่วนการอนุรักษ์ป่าไม้ได้มีการจัดอบรมในการอนุรักษ์ป่า ให้มองเห็นถึงผลดีผลเสียของการกระทำในด้านต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อคนในชุมชน

โครงการสถานีสาธิตฯ ได้มีการออกเยี่ยมชุมชนและร่วมประชุมเพื่อให้คำแนะนำและนำนโยบายของโครงการฯ ไปประชาสัมพันธ์ใช้ชาวบ้านได้ทราบถึงวัตถุประสงค์และความห่วงใยจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ที่ได้เข้ามาช่วยเหลือพสกนิกรในถิ่นทุรกันดาร และขอความร่วมมือจากประชาชนในพื้นที่ในการร่วมกันช่วยแก้ไขปัญหาของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่มีสภาพที่ถูกทำลาย และได้ร่วมกันเสนอแนะให้มีการจัดเวรยามออกตรวจตราในพื้นที่เพื่อป้องกันการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า การลักลอบฆ่าสัตว์สงวนในพื้นที่ด้วย มีการตั้งจุดตรวจก่อนเข้าหมู่บ้าน มีจุดตรวจของฝ่ายทหารซึ่งรักษาความปลอดภัยด้านความมั่นคงร่วมอยู่ด้วย จากความร่วมมือของชุมชนในการแก้ไขปัญหาของพื้นที่ทำให้ป่าไม้ถูกทำลายลดลง ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่คืนชีพ และสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ก็มีโอกาสที่จะมีสภาพที่ผดุงความเป็นธรรมชาติให้กับประชาชนในพื้นที่ต่อไป

สรุป โครงการสถานีสาธิตและถ่ายทอดการเกษตร ป่าไม้ สิ่งแวดล้อมอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่เกิดขึ้นจากพระราชดำริและพระราชเสาวนีย์ของสมเด็จพระบรมราชินีนาถมีพระราชประสงค์จัดการเป็นพื้นที่อนุรักษ์ฟื้นฟูสภาพป่าต้นน้ำลำธาร โดยมีหน่วยงานเข้าไปรับผิดชอบมีสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ 16 กลุ่มประสานงานตามโครงการพระราชดำริ และ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีสภาพพื้นที่อยู่ในเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าเชียงดาว มีพื้นที่ จำนวน 19,375 ไร่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมอาชีพและเพิ่มศักยภาพด้านการเกษตรให้เพียงพอต่อการดำรงชีพของราษฎร จัดหาและปรับปรุงแหล่งน้ำสำหรับอุปโภค-บริโภคและการเกษตรอย่างพอเพียง อนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพป่าต้นน้ำ สร้างความชุ่มชื้นให้ครอบคลุมพื้นที่เป้าหมาย และจัดระเบียบชุมชนและพัฒนาคุณภาพชีวิต เพิ่มศักยภาพเรื่องความพอเพียงของราษฎรให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างไม่เดือดร้อน อีกทั้งปลูกจิตสำนึก และการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น ป่าไม้ ป่าต้นน้ำ ลำธาร โครงการสาธิตฯ มีการกำหนดขอบเขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน ที่อยู่อาศัย ที่ทำกิน ที่ทำการเกษตร ปศุสัตว์ พื้นที่ป่าอนุรักษ์ ตลอดจนการมีส่วนร่วมระหว่างโครงการสาธิตฯ กับชุมชนในการแก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมด้วย

การเข้าไปทำงานในโครงการสถานีสาธิตฯ เกษตรกรชาวเขา ได้รับการแนะนำและให้ความรู้ นำเอาเทคโนโลยีที่เข้ามาประยุกต์ในการจัดการด้านการเกษตรและเลี้ยงสัตว์ เช่น การทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยชีวภาพ การปลูกพืชปลอดสารพิษ การใช้ยาฆ่าแมลงโดยใช้สมุนไพรในพื้นที่ ตลอดจนการเลี้ยงสัตว์ที่มีการเลี้ยงแบบใหม่ที่ทันสมัย ชาวเขาเหล่านี้สามารถรับเอาความรู้นี้ไปประกอบอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัว พืชผักที่ปลูกอยู่ในโครงการสถานีสาธิตฯ อย่างต่อเนื่องตลอดปี เช่น กะหล่ำหลายพันธุ์ ผักกาดเขียว ผักกาดขาว กระน้ำ โสมดั่งกวย ฟัก มะเขือเทศ มะละกอ และพืชผักอื่น ๆ อีกมากมาย ตลอดไม้ดอกไม้ประดับ ถัวยาวไม้และการเลี้ยงสัตว์

จากสิ่งที่ทางโครงการสถานีสาธิตฯ ได้ดำเนินการมีความสอดคล้องกับแนวคิดสิ่งแวดล้อม (มนัส สุวรรณ, 2549) ที่ว่ามนุษย์กับสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่น มีความผูกพันกันมาตลอด ส่วนหนึ่งของสาเหตุและปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นมาจากการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมของมนุษย์ และแนวคิดสิ่งแวดล้อมศึกษา (มนัส สุวรรณ, 2549) กล่าวว่า มนุษย์คือตัวการสำคัญของความสัมพันธ์ที่ได้ทั้งประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมในขณะเดียวกันก็ทำลายสิ่งแวดล้อมอย่างฉกฉกรรจ์ด้วย ดังแนวคิดคนอยู่ร่วมกับป่าอย่างยั่งยืน เช่น โครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่ ซึ่งมีจุดมุ่งหมายให้ราษฎรมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาป่า เห็นคุณประโยชน์ของป่าไม้ สามารถอยู่ร่วมกับป่าได้โดยไม่ทำลายป่า (วารสารมูลนิธิชัยพัฒนา, 2540) รวมทั้งแนวคิดในการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมเพื่อสังคมที่ยั่งยืน แนวคิดการมีส่วนร่วมตลอดจนแนวเศรษฐกิจพอเพียงต่างก็เป็นแนวคิดที่จะผดุงรักษาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติให้มีอยู่อย่างยั่งยืน

จะเห็นได้ว่า โครงการสถานีสาธิตฯ ได้ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ให้เกิดเป็นรูปธรรม โดยชาวเขาเผ่าลีซอบ้านแปกแซมได้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นจากการมีงานทำจากโครงการ

สถานีสาริตฯ และมีรายได้สามารถนำไปเลี้ยงครอบครัวให้มีอยู่มีกินโดยไม่บุกรุกทำลายป่าให้เกิดวงกว้าง เป็นการหยุดยั้งการทำลายป่าของชาวเขาอีกทางหนึ่ง

ภาพ 3.2 ผู้วิจัย ผู้ประสานงาน และคณะที่ร่วมในการเก็บข้อมูล

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved